

arallegim

Eugeni Xammar, la vida en minúscula

JOAQUIM ARMENGOL

A *Cartes d'un polemista* d'Eugeni Xammar (Barcelona, 1888 - l'Ametlla del Vallès, 1971) hi trobem la persona que estimula la figura del genial periodista, aquell autor de ressenyes, cròniques i articles que s'han recollit en volums antològics de referència com són *L'ou de la serp* o *Cròniques desde Berlín*. És cert que tenim una idea del seu tarannà vital gràcies a l'apreciable *Periodisme? Permetin!*, de Quim Torra, i a les seves memòries dictades, *Seixanta anys d'anar pel món*. Però aquestes cartes dibuixen l'home quotidià que ve a ser, ben mirat, un ideal fet realitat, i per això quedem fascinats.

S'entén l'animadversió visceral que genera Xammar a tot aquell que tingui una idea de Catalunya, per entendre'ns, espanyolitzada; perquè les cartes mostren que l'home va ser sempre un catalanista de pedra picada, d'una intel·ligència esmolada i escèptica que emprenya molt, un polemista que tirava d'una bonhomia prou mordaç i càustica per generar aversions incondicionals arreu. Per exemple, a Salvador de Madariaga (1948) li diu: "[...] *Cataluña no es una región como el Yorkshire, Cornwall o el Ulster. Cataluña es una nación como Escocia o Gales. Lo que se trataría de saber es si las naciones que se encuentran en la situación de Escocia, Gales -o Cataluña- tienen derecho a plantear problemas nacionalistas, sobre todo cuando el que pudiéramos llamar comportamiento nacional de sus habitantes deja tanto que desear como en mi dulce país*". A Josep Badia (1970): "[...] car els espanyols, hom acaba oblidant-ho per cansament,

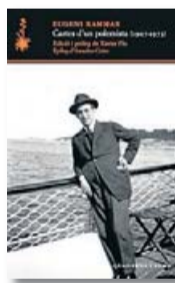
són el poble més imbècil del món. I tenen, com tan justament va dir el gran marquès de Salisbury, «el govern que es mereixen», un govern de rucs malparits. Tot això faria bo de veure si no fos que nosaltres ens hi trobem empastifats". A Ramon Sugranyes (1941): "La conclusió no agrada a ningú; els catalans són molt espanyols, i els espanyols són una veritable bassa". I en una lúcida carta contra els organitzadors d'un homenatge a Xavier Regàs (1972) pel bilingüisme emprat en la invitació els respon això: "En efecte. Impossibile de complir la sentència de mort contra la llengua catalana dictada ara fa trenta anys, el bilingüisme ha esdevingut una de les armes predilectes dels enemics de Catalunya. Del que ara es tracta és precisament d'això: fer de la nació catalana una *región bilingüe* amb un idioma oficial únic. Dit d'altra fàsis: fer dels catalans un poble híbrid, mansoi i amant de la comoditat: llana i pell d'anyell i veu (bilingüe) de cabrit".

Un esperit lliure i poliglòt

En la correspondència podem resseguir la vida que Xammar va fer i les voltes que va donar pel món, la pugna per guanyar-se el pa, els amics i enemics, què pensava i com tractava la gent; però en especial s'aprecia com Catalunya, la política catalana i la mundial són eixos fonamentals en la seva vida. L'Ametlla del Vallès a part: "Espanya, capital l'Ametlla del Vallès, és un territori damunt del qual hi ha una casa i tres quarteres de la meva propietat. «Al general Franco, al cul li pixe». No em traureu d'aquí". Des que marxa del poble el 1909, per deslliurar-se de fer el servei militar, fins a tornar-hi definitivament l'any 1972, roda pel món i tre-

VIQUIPÈDIA

CARTES D'UN POLEMISTA (1906-1973)

EUGENI XAMMAR
QUADERNS CREMA
600 PÀG. / 26 €

L'obra ben feta

JOAN GARÍ

Leopoldo Pomés (1931-2019) era de la generació d'hommes que van quedar estabornits en contemplar l'estriptis metonímic de Rita Hayworth en *Gilda*. A la Barcelona pia i trista de la postguerra, el braç nu de la Hayworth va suposar un triomf moral per als qui endevinaven un altre món a tocar, ni que fora en una pantalla de cinema.

El títol d'aquest llibre és perfectament adequat. *No era pecat*: aquella generació va descobrir que només podria ser feliç si, en paraules de Manuel Vicent, en lloc de portadora de valors eternals es reinventa-

va com a fruïdora de plaers efímers. I això va ser tot el programa de vida de Pomés. En aquestes memòries ens confessa amb detall els estadis successius del seu despertar eròtic, des de les mainaderes de la família fins a les models perfectes que entronitzaria en l'imaginari de tot un país a través dels seus anuncis publicitaris. Perquè Leopoldo Pomés, per si algú ho ignora, ha sigut un dels grans publicistes del país, algú que pot confeccionar el currículum només amb dos o tres ítems indiscutibles: l'anunci de Terry, les bombolles de Freixenet, el Mundial del 82, els Jocs Olímpics del 92.

Té molta raó Arturo San Agustín en afirmar que Pomés és "l'home

NO ERA PECAT
LEOPOLDO POMÉS
EDICIONS 62/
TUSQUETS
320 PÀG. / 21 €

que li va treure la boina a Espanya". Les seues models nòrdiques, rosses, esculturals, clorofil·liques, van penetrar dins el casticisme franquista com un exèrcit pacífic però invencible. Margit Kocsis, la dona que, dalt d'un cavall, pregonava les virtuts de Terry, va fer més contra la dictadura que tota l'oposició política -i militar- junta. Malgrat que els elements que encara conservaven el furgadents en la boca entreoberta no van deixar escapar l'oportunitat: "Quin és l'animal que té la figa al llom?", preguntaven amb un somriure entremaliat...

El full de serveis de Pomés ha estat massa aclaparador perquè se li puga posar cap però. La seua recer-

balla com a corresponsal per a diversos mitjans a París, Londres, Berlín, Washington, Ginebra, Buenos Aires i Madrid. L'estada més llarga la fa a Berlín durant la República de Weimar. D'aquí en va sortir una suposada entrevista amb Hitler, on explicava com s'estava covant "l'ou de la serp".

Xammar va viure dues Guerres Mundials i l'exili i, fins que no entra a treballar com a traductor per a organismes internacionals com l'ONU, l'OMS, el Banc Mundial i la FAO, passa dificultats. Les cartes són plenes de peticions i exigències, des de llaunes de paté i medicaments per a la seva dona Amanda fins a perseguir obsessivament unes sabates *chic*, etc. La seva amistat demanava tolerància, la vanitat i l'egoisme que desprèn devien ser compensats pel seu proverbial sentit de humor, la intel·ligència, el saber i una alegria connatural encomandada. D'amics en tenia a cabassos.

Xammar és un home fet a si mateix, un esperit lliure poliglòt i escèptic, tremendament crític, tan anticomunista i antifranquista com antianàrquic; o sigui, un republicà autèntic amb vocació política gràcies al seu catalanisme irrenunciable, que converteix la seva vida de rodamon en un model d'integritat i coherència ideològica. Però també era un *bon vivant*, i un "*gentleman farmer*", tal com es definia. En una carta a Ramon Sugranyes (1942) diu: "La meua vella tendència a no fer avui el que pugui fer demà s'accentua cada dia i això té profundes rels psicològiques, car m'espanta el pensament de que pot arribar un dia que ho tingui tot fet i no em resti altra missió que la de tirar-me de cap a la mar. Prenc, contra aquesta perspectiva, les precaucions pròpies del cas, i una d'elles, com us dic, és la de no fer gaire res per tal que sempre em restin coses per fer". Pur Xammar.

L'edició de Quaderns Crema és impecable i el pròleg de Xavier Pla magnífic, i a més hi ha un epíleg d'Amadeu Cuito, amic personal de Xammar, i uns apèndixs memorables que per ells mateixos ja valdrien el llibre; cinc textos sensacionals, dels quals destacaria el "Memoràndum al president de la Generalitat de Catalunya" (1950). Xammar, un antídoto contra els ases. ♦♦

ca del plaer no es limitava a les dones: menjar bé també hi era una divisa irrenunciable. D'aquí un altre llibre seu que sempre m'ha agradat molt: *Teoria i pràctica del pa amb tomàquet*. Hi demostrava que en gastronomia -com en general a la vida- les delícies més simples són les més imprescindibles (però que la simplicitat requereix un programa d'estudi molt detallat). Al final, el que queda és la vella lliçó paterna, amb un eco noucentista: l'obra ben feta. Tot s'hi subordina, des d'un simple fotograma fins a un gran àpat, des de les complicitats sexuals fins a les purament amicals. Com a resum d'una vida, en fi, no està gens malament. ♦♦